

≡ Eesti
≡ Kontsert

BEETHOVENI TŠELLOSONAADID

Kits & Heinoja

Marcel Johannes Kits tšello
Sten Heinoja klaver

admirals

Eesti Kontserdi hooaja peatoetaja

admirals.group

Admirals Group AS

K 4. VEEBRUAR 2026 19.00 Estonia kontserdisaal

BEETHOVENI TŠELLOSONAADID

Kits & Heinoja

Marcel Johannes Kits tšello

Sten Heinoja klaver

Klassikalise muusika portree

Kaupo Kikkas

Kaupo Kikkase portreed muusikutest on ühtaegu intiimsed ja monumentaalsed. Valgus ja vari, rütmid ja pausid moodustavad kompositsiooni, mis meenutab visuaalset kammerteost. Autor ei püüa muusikut lavalise hiilguse keskel, vaid hetkedel, mil kaamera ja portreeteritav astuvad dialoogi. Nõnda avaneb piltidel ka see, mis jääb laval publiku pilgu eest varju.

Kikkas on muusikuid portreerinud 25 aastat ning kujunenud üheks klassikalise muusika maailma tunnustatuimaks fotograafiks. Tema portreed on ilmunud kõigis olulisemates väljaannetes ning enam kui saja albumi kaanel.

Näitusega tähistame Eesti Kontserdi 85. sünnipäeva ning esmakordselt Eestis toimuvat Rahvusvahelise Artistide Mänedžeride Assotsiatsiooni (IAMA) konverentsi.

Teosed trükkis ja vormistas Crafrag, printmaster Andres Toodo.

Arvo Pärdi 90. sünnipäeva tähistaval hooajal 2025/2026 kõlab Eesti Kontserdi saalikutsungina väike katkend Arvo Pärdi teosest „Greater Antiphons“. 2015. aastal keelpilliorkestrile seatud muusika põhineb varasemal kooriteosel „Sieben Magnificat-Antifonen“ ning on kirjutatud Pärdile ainuomases *tintinnabuli*-tehnikas. Pärdi loomeprotsess saab sageli alguse sõnast – nii järgib ka selle teose muusika tundlikult ja detailideni sõnalise teksti ülesehitust. Ehkki keelpillide esituses me teksti ennast ei kuule, kõlavad esimese osa „O Wisdom“ helgetes avataktides hääletult kaasa muusika aluseks olevad palvesõnad „Oo tarkus, mis tulnud Kõrgeima suust, sa täidad ilma äärest ääreni, väes ja leebuses korraldad sa kõik: oh tule ja näita meile tarkuse ja mõistmise teed“.

Juubelihooaja kutsung on valminud Eesti Kontserdi ja Arvo Pärdi Keskuse koostöös.

Esitavad Tallinna Kammerorkester ja dirigent Tõnu Kaljuste (CD/LP „Tractus“, ECM Records).

KAVA

Ludwig van Beethoven (1770–1827)

Sonaat tšellole ja klaverile nr 1 F-duur op. 5/1 (1796) ~24'

- *Adagio sostenuto* – *Allegro*

- *Rondo: Allegro vivace*

Sonaat tšellole ja klaverile nr 2 g-moll op. 5/2 (1796) ~23'

- *Adagio sostenuto ed espressivo* – *Allegro molto più tosto presto*

- *Rondo: Allegro*

VAHEAEG

Sonaat tšellole ja klaverile nr 3 A-duur op. 69 (1808) ~26'

- *Allegro ma non tanto*

- *Scherzo: Allegro molto*

- *Adagio cantabile* – *Allegro vivace*

VAHEAEG

Sonaat tšellole ja klaverile nr 4 C-duur op. 102/1 (1815) ~18'

- *Andante* – *Allegro vivace*

- *Adagio* – *Allegro vivace*

Sonaat tšellole ja klaverile nr 5 D-duur op. 102/2 (1815) ~20'

- *Allegro con brio*

- *Adagio con molto sentimento d'affetto*

- *Allegro* – *Allegro fugato*

Ludwig van Beethoveni

viis tšellosonaati annavad läbilõike helilooja kõigist elu- ja loomeetappidest alates sellest, kui ta end noore klaverivirtuoosina muusikamaailmale esitles, seejärel saatust trotsides oma süveneva kuulmishäirega silmitsi seisis ning lõpuks ümbritsevatest helidest eraldatuna muusikat lõi, mille erakordne väljendusjõud ja uudne kõlakeel sündisid vaid tema sisemise kujutlusvõime toel. Beethoveni loomeisiksuse tugevust näitab see, et pärast teda ei olnud muusika enam kunagi endine. Kui varasemalt täitis tšello kammermuusikas eeskätt *basso continuo* rolli, toetades klavessiini või klaveri bassiliini, siis Beethoven muutis seda hierarhiat otsustavalt. Ta tõstis tšello klaveriga võrdseks partneriks, kellel on sõnaõigust nii muusikalises dialoogis kui ka privileeg särada meloodiapillina.

Beethoven pöördus tšellosonaadi žanri poole esmakordselt 20. eluaastate keskel. Ta oli kolinud oma sünnilinnast Bonnist kultuurimekasse Viini ning kogunud juba tuntust nii klaverivirtuoosi, improvisaatori kui ka heliloojana, leides toetajaid mõjukate aadlike hulgas. Üks neist oli vürst Karl von Lichnowsky, kes võttis noore muusiku oma hoole alla, pakkudes talle enda juures ka eluaset (vürst olevat isegi käskinud oma teenijatel esmajärjekorras Beethoveni soovid täita, kui nad mõlemad

peaksid samal ajal kella helistama). Lichnowsky aitas korraldada 1796. aastal helilooja kontserdi-turneed, mis tipnes viibimisega Berliinis Preisi kuninga Friedrich Wilhelm II õukonnas. Muusikalembene valitseja harrastas tšellomängu ning omas suurepäraselt õukonnaorkestrit, kuhu kuulusid teiste seas prantslastest vennad, üle-euroopalise kuulsusega tšellistid Jean-Pierre ja Jean-Louis Duport. Tiivustatuna nende mänguoskustest, pani Beethoven Berliinis kirja **kaks tšellosonaati op. 5 (nr 1 F-duur ja nr 2 g-moll)**, mida ta esitas tõenäoliselt koos noorema venna Jean-Louis'ga, kes oli orkestri tšellorühma kontsertmeister ja solist. Teoste pühenduse pälvis Friedrich Wilhelm II, kes andis heliloojale tänutäheks kuldse nuuskubakatoosi, mis oli täis luidore – prantsuse kuldrahasid.

Beethoveni varasele loomingule iseloomulikult kannab oopus 5 mõjutusi tema eelkäijatelt Haydnilt ja Mozartilt, ent looja isikupära on siiski selgelt tuntav. Sonaatide virtuoosne klaveripartii peegeldab autori pianistlikku võimekust ning tšello on eksponeeritud oma täies dünaamilises ulatuses ühes võimsate *crescendo*-de ja kulminatsioonidega. Kaht sonaati ühendab sarnane struktuur: mõlemad algavad aeglase sissejuhatusega, millele järgneb kiire osa, ning lõppevad rustikaalse rondoga. Teostesse on kätketud

tohtu rütmiennergia ning tšello ja klaveri haarav dialoog, milles nad teineteist peene ja vaimuka muusikalise leidlikkusega „tõgavad“ ja vastastikku ergutavad.

Sonaat tšellole ja klaverile nr 3

A-duur op. 69 (1808) on loodud samaaegselt 5. ja 6. sümfooniaga, kuuludes autori äärmiselt produktiivsesse, nn heroilisesse loominguuperioodi. See oli aeg, mil Beethoven sai teadlikuks oma kuulmishäire pöördumatuses ning pidi leppima mõttega, et tema ülejäänud elu möödub eraldatuna välisest helidemaailmast. Teos ei sündinud nähtavasti kergelt, sest selle käsikirjad näevad välja nagu muusikaliste ideede lahinguväli. Lõpptulemus väärts aga kindlasti vaeva, kuna just kolmas – Beethoveni tšellosonaatidest ühtlasi kõige ulatuslikum –, on pälvinud suurima populaarsuse. Tšello ja klaver on siin mitte üksnes võrdsed, vaid ka iseseisvad ansamblipartnerid, kes kord haaravad teineteise ideedest kinni ja saadavad üksteist, teinekord aga liiguvad omi radu, jõudes ometi samasse sihtpunkti. Beethoven kirjutas 3. sonaadi rahusobituseks parun Ignaz von Gleichensteinile, kellele ta oli lubanud pühendada oma 4. klaverikontserdi op. 58 ja siis sõna murdnud. Lepituseks pakkus ta parunile, kes oli samuti andekas amatöörtšellist, oma 3. tšellosonaadi pühendust.

Seitse aastat hiljem pöördus Beethoven veelkord tšellosonaadi poole – selles vahemikus oli ta läbi elanud paljutki nii muusikalises kui ka isiklikus plaanis. Ta kirjutas tollal küll vähem muusikat, ent seda suurema kunstilise ambitsiooniga. 1815. aastal loodud **kaks tšellosonaati op. 102 (nr 4 C-duur ja nr 5 D-duur)** on samavõrd ebatavalised kui enamik Beethoveni hiliseid teoseid: vormiliselt mittestandardised, katkendlikud, harmooniliselt ebapüsivad, järskude tempo- ja helistikemuutustega. Need on helilooja ühed kõige komplitseeritumad ja tehniliselt nõudlikumad kammerteosed, eriti viimane, sonaat D-duur, mille ülikeerukat fuugaosa peeti kaua aega mittemängitavaks. Kaks viimast sonaati on mõeldud helilooja tšellistist sõbrale Joseph Linkele ning pühendatud krahvinna Marie von Erdöyle, kes oli Beethoveni kauaaegne patroon ja hea amatöörpianist. Sonaadid op. 102 publitseeriti 1817. aastal Bonnis Simrocki kirjastuse poolt.

Evelin Kõrvits

Marcel Johannes Kits on oma põlvkonna üks säravamaid tselliste, kes sai Eesti publikule tuntuks ETV telekonkursi „Klassikatahed“ esimese võitjana 2013. aastal. Tema olulisimate saavutuste hulka kuuluvad III preemia kuninganna Elisabethi konkursil Belgias (2022), millele järgnesid soolo esinemised Belgia Rahvusorkestri ees (dirigent Eivind Aadland) Belgia tähtsamates kontserdisaalides ning Lõuna-Koreas koos Eesti Festivaliorkestriga Paavo Järvi juhatusel. Ta on pälvinud I koha Enescu-nimelisel konkursil Rumeenias (2018), Brahmsi-nimelisel konkursil Austrias (2016) ja Eesti keelpillimängijate konkursil (2015). Eesti Interpreetide Liit on omistanud talle aasta interpreedi preemia (2018) ja Eesti Rahvusringhääling aasta muusiku tiitli (2022).

2024. aastal tegi Marcel Johannes Kits debüüdi Londoni Filharmoniaorkestri ees, mängides Elgari tšellokontserti Santtu-Matias Rouvali juhatusel. Lisaks on ta soleerinud Brüsseli Filharmonikute, ERSO, Rahvusooper Estonia sümfooniaorkestri, Läti Riikliku Sümfooniaorkestri, Leedu Riikliku Sümfooniaorkestri, Peterburi Sümfooniaorkestri, Jeruusalemma Sümfooniaorkestri, Valloonia Kuningliku Kammerorkestri, Tallinna Kammerorkestri, Moskva Riikliku Kammerorkestri, Münchener Kammerorkestri, Württembergi Filharmoniaorkestri jpt orkestrite

Marcel Johannes Kits
Foto: Kaupo Kikkas

ees ning teinud koostööd dirigentidega nagu Neeme Järvi, Stéphane Denève, Antoni Wit, Vahan Mardirossian, Kristiina Poska, Oleg Caetani, Vassili Sinaiski, Olari Elts, Robertas Šervenikas, Andres Mustonen, Risto Joost, Gintaras Rinkevičius, Volodõmõr Sirenko, Yuwon Kim, Tõnu Kaljuste, Ville Matvejeff, Arvo Volmer jpt.

Marcel Johannes Kits on andnud kontserte Hiinas, Lõuna-Koreas ja Jaapanis ning esinenud Brüsseli Flagey's ja Bozaris, Peterburi Filharmonias, Souli kunsti keskuses, Moskva konservatooriumis, Hamburgi

Elbphilharmonie's, Berliini
Filharmoonias, Kontserdimajas ja
Pierre Boulezi saalis, Hamburgi
Laeiszhalles, Müncheni
Prinzregententheateris,
Rumeenia Ateneumis, Tel Avivi
ooperimajas ja Jeruusalemma
teatris. Festivaliesinemiste hulka
kuuluvad Pärnu muusikafestival,
Valloonia festival, Young Euro
Classic, Mecklenburg-Vorpommerni
festival, Musical Olympus Festival,
MustonenFest Tel Avivis jne.

Lisaks on Marcel Johannes Kits
korduvalt üles astunud Baieri
Raadio Sümfooniaorkestri ja
Müncheni Filharmoonikute ridades
tšellorühma külaliskontsertmeistrina
ning mängib regulaarselt
Eesti Festivaliorkestris.
Kammermuusikuna seob teda tihe
koostöö pianist Sten Heinojaga,
samuti kuulub ta klaveritrio '95
koosseisu koos Robert Traksmanni ja
Rasmus Andreas Raidega.

Marcel alustas tšelloõpinguid
viieaastasena ning õppis Tallinna
Muusikakeskkoolis Laine Leichter
juures, gümnaasiumiklassides Mart
Laasi käe all. Ta on tudeerinud
Saksamaal Trossingeni Riiklikus
Muusikakõrgkoolis prof Francis
Goutoni juhendamisel ning Berliini
Kunstide Ülikoolis prof Jens Peter
Maintzi tšelloklassis, kus omandas
2024. aastal magistrikraadi. Ta
on täiendanud end ka arvukatel
meistrikursustel, juhendajateks
Steven Isserlis, Ivan Monighetti,
David Geringas, Maria Kliegel,

Wolfgang Emanuel Schmidt, Wen-
Sinn Yang, László Fenyő, Jan-Erik
Gustafsson, Marko Ylönen jpt.

Marcel Johannes Kits mängib
Francesco Ruggeri 1674. aastal
Cremonas valmistatud tšellol ja
kasutab prantsuse meistri Victor
Fétique'i umbes 1900. aastal
valmistatud poognat. Nii pilli kui
poogna on tema kasutusse andnud
Saksa fond Deutsche Stiftung
Musikleben.

Sten Heinoja on üks
väljapaistvamaid eesti pianiste,
rahvusvaheliselt tunnustatud
muusik, kes esineb regulaarselt
nii soolo- kui kammerartistina
üle maailma. Viimastel aastatel
on ta üles astunud Indias, Hiinas,
Ameerika Ühendriikides, Iisraelis,
Jaapanis ja mitmel pool Euroopas.

Tema repertuaaris on oluline koht
Viini klassikute ning 20. sajandi
solo- ja kammermuusikal.
Muuhulgas on ta enda soolokavades
esitanud Mozarti, Beethoveni
ja Skrjabini klaveriloomingut,
kammermuusikuna aga teoseid
erinevatest ajastutest, sealhulgas
prantsuse 20. sajandi kammer-
muusikat (Poulenc, Debussy jt).
Viimastel aastatel on ta olulisimaks
lavakaaslaseks tšellist Marcel
Johannes Kits. Heinoja kuulub ka
viuldaja Triin Ruubeli ja tšellist
Theodor Singiga klaveritriosse
Hämarik, kellega esitatakse teoseid
klassikalisest klaveritrio repertuaarist
tänapäeva muusikani.

Sten Heinoja

Foto: Kaupo Kikkas

Sten Heinoja on soleerinud selliste orkestrite ees nagu ERSO, Kymi Sinfonietta, Tallinna Kammerorkester, Tel Avivi ooperiorkester, Järvi Akadeemia noorteorkester, Moskva Kammerorkester, Eesti Sinfonietta, Florida Lakesi Sümfooniaorkester ja Jeruusalemma Sümfooniaorkester, koostööpartneriteks dirigendid Olari Elts, Aldert Vermuelen, Andres Mustonen, Alexei Izmirlijev, Eimear Noon, James Feddeck, Arvo Volmer, Tõnu Kaljuste jpt.

Heinoja on olnud edukas mitmetel konkurssidel: ta on võitnud VIII Eesti pianistide konkursi, saate „Klassikatähed“ (2016) ja Kendall Taylori nimelise Beethoveni-konkursi (London, 2018). Samal aastal jõudis ta veerandfinaali Honensi rahvusvahelisel klaverikonkursil New Yorgis. 2020. aastal omistati tema duole koos viiuldaja Roberto Ruisiga mainekas Swiss Ambassador Award.

Heinoja alustas klaveriõpinguid nelja-aastaselt Tallinna Muusika-keskkoolis (õp Maie Klesment, Marju Roots, prof Ivari Ilja). Ta on lõpetanud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (prof Ivari Ilja) ning Londoni Kuningliku Muusikakolledži (prof Vanessa Latache, Sofya Gulyak) *cum laude*. Alates 2021. aastast on ta doktorant Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias, uurides Mart Saare modernistliku klaveriloomingu põhjal kõlaloome võimalusi klaveril.

Eesti Kontsert: produtsent Tuuli Metsoja, assistent Gerde Kadi Kuusk

DRAAMA KAHE VAATUSES

AUGUST VON KOTZEBUE VIIMANE VAATUS

LIBE • PÄHKLIÄGI • TAMMEARU • TRUUP • KIMMEL • JOOST • MERISTE

T 20. JAANUAR 19.00 Jõhvi kontserdimaja
R 13. MÄRTS 19.00 Jõhvi kontserdimaja
L 14. MÄRTS 19.00 Südalinna teater
K 18. MÄRTS 19.00 Vanemuise kontserdimaja
N 19. MÄRTS 19.00 Pärnu kontserdimaja

HOOAJA
PEATOETAJA

admirals

LIVIKO

OLEREX

VEHO

SORAINEN

SELVER
Hea mõte

myfitness
world class gym & studios

/eestikontsert

/eesti_kontsert

eestikontsert.ee